

đansko društvo tek uspostavlja i pobjeđuje u konfrontaciji sa svijetom feudalizma tako i kad se ono stabilizira, konsolidira i dalje razvija» (str. 35). Koristeći se obiljem statističkih podataka K. Mayera, R. Lampmana, R. H. Tawneya, E. Gaumenta, C. W. Millsa, T. Botomora, J. Revela, D. Grossera, I. Vinskog i drugih, autor je utvrdio da su društvene nejednakosti jedna od »središnjih činjenica društvenog života ljudi« (str. 45) u modernom građanskom društvu.

U trećem poglavlju, »*Građanska misao o društvu i društvene nejednakosti*«, autor daje najprije razvoj građanske misli o društvu i njen stav prema »središnjoj činjenici društvenog života ljudi« pa zaključuje da građanska misao o društvu čitav problem društvenih nejednakosti ili jednakosti uvijek razmatra i nastoji riješiti ne stavljaajući u pitanje opće okvire društvenog svijeta građanskog društva (str. 122).

Cetvrto poglavlje »*Marx i društvena nejednakost*« jest, na neki način, kritički obračun sa građanskim teorijama o problemu društvenih nejednakosti. Iako Marx nije napisao rad posvećen isključivo problemu društvenih nejednakosti očito je da je taj problem nezaobilazan za takvu misao kao što je Marxova, misao koja se svom snagom usredotočila na kritičku analizu klasnog društva i emancipaciju radničke klase »koja je ujedno i magistralni put emancipacije društva od klasnih odnosa, klasnih institucija i klasnih struktura uopće« (str. 125). Za Marxa su društvene nejednakosti samo aspekt postojanja klasnog društva ili čak pravi način postojanja takva društva.

Zaključno, peto poglavlje ove veoma zanimljive knjige »*Suvremeno društvo i društvene nejednakosti*« ukazuje na važnost tog problema za suvremeni svijet kako građanske tako i socijalističke boje. Autor čak podvlači da je problem društvenih nejednakosti i jednakosti izazov za moderni socijalizam, za njegovu misao, za socijalistički pokret, i to bitan izazov. Povijesno, bitno rješenje problema društvenih nejednakosti autor vidi u samoupravnom socijalizmu jer »samoupravni socijalizam mora dovesti u pitanje društvenu nejednakost isto tako kako društvena nejednakost sistematske i strukturalne naravi neminovno dovodi u pitanje samoupravni socijalizam« (str. 182).

Ova Vrcanova knjiga i pored nekih terminoloških neusaglašenosti (naslovi

drugog i četvrtog poglavlja ne slažu se sa sadržajem jer se u naslovu govori o *društvenoj nejednakosti* a u sadržaju o *društvenim nejednakostima* — podvukao S. B.) donosi na prvom mjestu iscrpnu analizu problema društvenih nejednakosti, zatim analizu razvoja misli o društvenim nejednakostima i ukazuje na mogućnosti novih socioloških zadiranja u taj nadasve važan problem. Otud će je svaka sociološka (i ne samo sociološka) biblioteka objeručke prihvatiti.

Sava Bogdanović

Josip Broz Tito

SAMOUPRAVNI SOCIJALIZAM IZBOR TEKSTOVA

Biblioteka »Suvremena misao«, Školska knjiga, Zagreb 1974, priredio Mirko Bolfek

U knjizi *Samoupravni socijalizam* u šest poglavlja prezentiran je izbor tekstova, govora i članaka *Josipa Broza Tita*.

U prvom poglavlju (*»Uvođenje samoupravljanja i bit proleterske demokracije«*), koje prema riječima sastavljača izbora *M. Bolfeka* »obuhvaća najznačajnije tekstove u gotovo integralnom obliku — od uvođenja samoupravljanja do Drugog kongresa samoupravljanja« (str. 227), govori se o zahtjevu »tvornice radnicima«, o radničkom samoupravljanju u praksi, o radnicima kao nosiocima proširene reprodukcije, o višku rada (tekstovi su priređeni u širokoj lepezi, od ekspozea u Narodnoj skupštini 1950, do izlaganja na Drugom kongresu samoupravljača godine 1971).

U drugom dijelu (*»Samoupravljanje i država«*) prezentirani su prilozi o odumiranju države, o socijalističkoj demokraciji, o razvoju društveno-političkog sistema, o komunizmu, o planiranju i raspodjeli, te o općenarodnoj obrani.

Treći dio nosi naslov »*Samoupravljanje i radnička klasa*« i u njemu se govori o radničkoj klasi kao osnovnom revolucionarnom subjektu, o radniku kao proizvođaču i upravljaču, o socijalnim razlikama, o jedinstvu radničke klase Jugoslavije i o novom Ustavu.

U četvrtom dijelu knjige (*»Samoupravljanje i međunarodni odnosi«*) iznose se Titove misli o ravnopravnosti i povezanosti na samoupravnim osno-

vama, o bratstvu i jedinstvu naših naroda, o funkciji federacije i republike, te o klasnoj podlozi nacionalizma.

Relacija »*Samoupravljanje i Savez komunista*« tema je petog poglavlja u kojem se govori o Savezu komunista kao avangardi radničke klase, o ulozi i odgovornosti komunista, o liku komunista, o demokratskom centralizmu, o ostvarivanju jedinstva i borbi protiv frakcionastva, o Savezu komunista, omladini i samoupravljanju.

Posljednje, šesto poglavlje (»*Samoupravljanje, koegzistencija i socijalizam kao svjetski proces*«) donosi radove o raznolikosti oblika socijalističkog preobražaja, o klasnoj biti politike nesvrstavanja i koegzistencije, te o dekolonizaciji, problemima razvoja i neokolonijalizmu.

Ovaj izbor tekstova J. Broza-Tita, namijenjen — kako i sam sastavljač kaže — ponajprije mlađim naraštajima, posebi-

ce učenicima i nastavnicima škola drugog stupnja u koje se uvodi predmet »Teorija i praksa samoupravnog socijalizma«, predstavlja široku lepezu idejnih, političkih, pa i teorijskih pristupa čovjeka, koji je svojom vizionarskom mišlju i revolucionarnom akcijom umio uvijek iznova marksističko-lenjinistički promišljajući i odlučno djelujući, povezivati neposredne i povijesne interese radničke klase.

Tito kao *strateg revolucije i društvenog razvoja* (kako kaže D. Bilandžić u uvodnom tekstu knjige »Titova koncepcija samoupravnog socijalizma«) i u ovim tekstovima (određenim prostorom i namjenom biblioteke) predstavlja se svojim dalekosežnim pogledima, svojom jednostavnošću u izrazu, te po svojoj lenjinističkoj maniri (to će reći stvaralačko-marksističkom pristupu).

Celestin Sardelić